OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ Lausunto 16.01.2019

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

ASIA: HE 93/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta, yksityisistä työnvälityspalveluista sekä taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa asiakohdassa mainitusta hallituksen esityksestä. Pyydettynä lausuntonaan opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa seuraavaa:

Laki julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista

Laissa säädetään maakunnallisina kasvupalveluina järjestettävistä palveluista, joilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta ja tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuuksia saada työtä. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa yleisesti, että hallituksen esitykset tavoitteet ovat hyviä ja kannatettavia. Hallituksen esitys luo mahdollisuuden vastata nykyistä paremmin ihmisten ja yritysten erilaisiin palvelutarpeisiin. Samalla julkishallinnon rahoittamat ja järjestämisvastuulla olevat tehtävät sekä palvelut tukevat alueiden kasvua ja elinvoimaisuutta.

Palveluohjaus

Opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että kasvupalvelu-uudistus tuo palvelutuotantoon ison muutoksen, kun palvelut viedään markkinoille. Tähän saakka on hankittu määrämuotoisia valmennuksia ja koulutuskokonaisuuksia asiakkaisen tarpeisiin. Uudistuksen jälkeen haetaan markkinaehtoisesti isompia kokonaisuuksia ja kokonaisia palvelupolkuja asiakkaan tarpeisiin. Tämä mahdollistaa määrämuotoista palvelua paremmin erilaisiin palvelutarpeisiin vastaamisen. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että eri asiakasryhmien palvelutarpeet tunnistetaan, esimerkiksi luovien alojen erityistarpeet. Luovien alojen osalta erityisesti työllistymisen kannustinloukkuja ja esteitä tulee poistaa Luova talous ja aineettoman arvon luominen kasvun kärjiksi –raportin toimenpiteiden mukaisesti.

Muutoksen myötä on mahdollista myös, että sama palveluntuottaja voi sekä arvioida asiakkaan palvelutarpeen että tuottaa palvelun, johon asiakas ohjataan. **Toiminnan vaikuttavuuden näkökulmasta on tärkeää, että palveluohjauksessa aidosti huomioidaan koko käytössä oleva palveluvalikoima, jotta asiakas tulee ohjattua tarkoituksenmukaiseen palveluun.** Palveluvalikoimaan kuuluvia palveluja järjestetään muun muassa opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alalla.

Osana toisen asteen reformia tutkintotavoitteinen ja osa tutkintoon johtamattomasta toisen asteen ammatillisesti suuntautuneesta työvoimakoulutuksesta siirtyivät opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle vuoden 2018 alusta. Samalla myös aiemmin työvoimakoulutuksena toteutetun aikuisten perusopetuksen, maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetuksen sekä korkeakoulututkintoon johtavan koulutuksen rahoitus siirtyivät työ- ja elinkeinoministeriöltä opetus- ja

kulttuuriministeriölle. Palveluohjauksessa onkin tärkeä tunnistaa, että osaamisen kehittämisen päävastuu on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla.

Uudistuksessa tulee varmistaa palveluohjauksen taso ja ohjaavien tahojen osaaminen. Osaamisen kehittäminen ja eri lainsäädännöistä nouseviin velvoitteisiin perehtyminen on oleellista myös palveluntuottajien kannalta. Erityisryhmiä ovat esimerkiksi luovien alojen asiakkaat tai ulkomaisen koulutuksen suorittaneet, joiden ammattipätevyys ja aiempi osaaminen tulee tunnustaa toimivaltaisessa viranomaisessa ennen säännellyn ammatin harjoittamista. Asiakkaalle tarjottavassa ohjauksessa tuleekin huomiotavaksi myös muiden viranomaisten prosessit palvelupolun yhteydessä. Palveluohjaukseen ja palveluiden laatuun vaikuttaakin erityisesti maakunnan järjestämis- ja hankintaosaaminen sekä yhteistyö palveluiden järjestämisessä.

Palvelujen yhteensovittaminen olemassa oleviin palveluihin
Kasvupalvelujen uusi toimintamalli vahvistaa palvelujen yhteensovittamisen tarvetta eri toimijoiden kesken. **Maakunnallisia kasvupalveluja järjestettäessä tulee pitää huolta siitä, ettei palvelujen tarjonnassa synny epätarkoituksenmukaisia päällekkäisyyksiä esimerkiksi ammatillisen koulutuksen lainsäädännön mukaiseen toimintaan, vaan palvelut täydentävät mahdollisimman hyvin toisiaan.**

Hallituksen esityksen mukaan kasvupalvelukoulutuksena tarjottaisiin työelämälähtöistä ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävää koulutusta. Lisäksi maakunnan tulisi tarjota kasvupalvelukoulutuksena yrittäjyyskoulutusta ja kotoutumiskoulutusta. Maakunta ei voisi kuitenkaan järjestää tutkintoon tai osatutkintoon johtavaa koulutusta. Hallituksen esityksen mukaan maakunta voisi toteuttaa kasvupalvelukoulutuksena erilaisia työnhakijoiden sekä yritysten ja muiden työnantajien osaamistarpeisiin vastaavia jatko- ja täydennyskoulutuksia sekä tapauskohtaisesti räätälöityjä koulutusohjelmia. Koulutukseen voitaisiin sisällyttää myös tarpeellisessa laajuudessa yleissivistäviä opintoja sekä esimerkiksi kielikoulutusta ja tietotekniikan opintoja. Yhteiskunnan muuttuviin osaamistarpeisiin on kyettävä vastaamaan nopeasti, oikea-aikaisesti ja osuvasti. Tämä edellyttää, että koulutuspalvelut muodostavat työelämän ja yksilöiden kannalta selkeän, johdonmukaisen ja toimivan kokonaisuuden. **Koulutusten ennakoinnissa ja suunnittelussa tulisikin hyödyntää valtakunnallisia yhteistyömalleja maakuntien, työelämän ja koulutuksen järjestäjien kesken.**

Yhteistyöhön ja tiedon kulkuun on syytä kiinnittää erityistä huomiota myös asiakkaan siirtymävaiheessa, jotta palveluntuottajan keräämät tarvittavat tiedot ovat käytettävissä asiakkaan siirtyessä esimerkiksi koulutuksen järjestäjälle. Ammatillisen koulutuksen hakeutumisvaiheessa sekä henkilökohtaistamisprosessissa olisi tarkoituksenmukaista hyödyntää kasvupalveluissa kartoitettuja tietoja, esimerkiksi aiemmasta työhistoriasta ja mahdollisesti sovituista uratavoitteista tai osaamisen kartoittamisen tuloksia. Erityisen tärkeää on myös, että **samaan tarkoitukseen ei luoda useita sähköisiä palveluita**, vaan että esimerkiksi hallituksen esityksen mukaiset ammatinvalinta- ja uraohjauspalvelut voivat hyödyntää opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla kehitettyjä ohjausta tukevia palveluja ja päinvastoin.

Työvoimakoulutus
Hallituksen esityksen mukaan laki julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista korvaa osaltaan lain julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. Opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulla olevassa työvoimakoulutuksessa sovelletaan lain ammatillisesta koulutuksesta lisäksi, mitä laissa julkisesta työvoima- ja yrityspalveluissa säädetään muun muassa opiskelijoiden valitsemisesta työvoimakoulutukseen. Voimassa olevien säädösten mukaan työ- ja elinkeinoviranomainen päättää opiskelijavalinnasta työvoimakoulutukseen ja valinnan tulee perustua työ- ja elinkeinotoimiston toteamaan koulutustarpeeseen. Työvoimakoulutuksen tavoitteena on tukea työttömien työnhakijoiden osaamisen kehittämistä, työllistymistä ja työssä pysymistä. Työvoimakoulutuksella

vastataan osaamistarpeeseen, jonka määrittelyä tehdään osaltaan osana työ- ja elinkeinohallinnon ennakointitoimintaa sekä työ- ja elinkeinoelämän tarpeista lähtien tuotettua suunnitelmaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö ovat yhdessä keskustelleet, että tällä hetkellä julkisessa työvoima- ja yrityspalvelulaissa työvoimakoulutuksesta säädetty tullaan jatkossa sisällyttämään lakiin ammatillisesta koulutuksesta, eikä lakiin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista. **Tavoitteena kuitenkin on, että työvoimakoulutuksen nykykäytäntö säilyy eli maakunnilla on jatkossakin mahdollisuus vaikuttaa työvoimakoulutuksen kohdentamiseen ja maakunta vastaa opiskelijavalinnasta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alalla toteutettavaan työvoimakoulutukseen.**

Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta

Lakia sovelletaan myönnettäessä hallituksen esityksen alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain mukaista rahoituspalvelua, alueiden kehittämiseen liittyviä määrärahoja sekä palkkatukea, työolosuhteiden järjestelytukea ja starttirahaa muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella. Lisäksi lakia sovelletaan tiettyihin Euroopan unionin rakennerahastovaroista rahoitettaviin tukiin sekä Suomen rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoon välittävissä toimielimissä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että hallituksen esitykseen on sisällytetty pykälään 11 maakunnan myöntämistä tuista maakunnan velvollisuus pyytää ennen tuen myöntämistä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto merkittävimmistä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvista hankkeista sen varmistamiseksi, ettei hankkeessa poiketa laista, valtioneuvoston asetuksesta, toimialaa koskevasta eduskunnan tai valtioneuvoston päätöksestä eikä opetus- ja kulttuuriministeriön tai Opetushallituksen ratkaisuvaltaan kuuluvasta lakiin perustuvasta päätöksestä. **Opetus- ja kulttuuriministeriö korostaa, että toimivan lausuntomenettelyn ja yhteistyön avulla sen toimialaan kuuluvissa hankkeissa ehkäistään julkisten varojen epätarkoituksenmukaista käyttöä.**

Laki yksityisistä työnvälityspalveluista

Ei lausuttavaa.

Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 § muuttamisesta

Ei lausuttavaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Lisätietoja
Opetusneuvos Tiina Polo, 0295 33 0022